

فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری
دوره ۱۲ / شماره ۴ (پیاپی ۴۸) / زمستان ۱۴۰۲
صفحه ۴۷ تا ۶۶

رفتار سرمایه‌گذاران و تورش‌های ناشی از تجدیدارائه صورتهای مالی

ابوالفضل فرشاد

دانشجوی دکتری گروه حسابداری، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران
farshad6171@gmail.com

عسگر پاک مرام

دانشیار گروه حسابداری، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران
pakmaram@bonabiau.ac.ir

جمال بحری ثالث

دانشیار گروه حسابداری، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران * (نویسنده مسئول)*
j.bahri@iaurmia.ac.ir

رسول عبدی

استادیار گروه حسابداری، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران
abdi_rasool@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۶/۱۲ تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۰/۲۴

چکیده

تجدید ارائه صورتهای مالی یکی از عواملی می باشد که در بازارهای مالی می تواند بر تصمیمات و رفتار سرمایه گذاران تاثیر اساسی داشته باشد. هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی تاثیر ابعاد (روانشناختی و اجتماعی و معنوی) سرمایه گذاران بر تورش های شناختی و احساسی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی است. جهت اندازه گیری تورش های احساسی و شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی از پرسشنامه استاندارد شده استفاده شد. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل سرمایه گذاران فعال در بازار سرمایه است. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که ابعاد روانشناختی بر هیچ یک از تورشهای احساسی و شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تاثیرگذار نمی باشد. از طرفی دیگر ابعاد معنوی سرمایه گذاران بر تورشهای احساسی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تاثیرگذار می باشد ولی بر تورشهای شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تاثیرگذار نمی باشد که نشان می دهد سرمایه گذاران از بعد معنوی به صورت احساسی برخورد می کنند و نهایت ابعاد اجتماعی بر تورشهای شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تاثیرگذار می باشد ولی بر تورشهای احساسی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تاثیرگذار نمی باشد.

واژه‌های کلیدی: ابعاد درونی سرمایه گذاران، تورشهای احساسی سرمایه گذاران، تورشهای شناختی سرمایه گذاران، تجدید ارائه صورتهای مالی.

۱- مقدمه

یکی از مهمترین ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری، اتکاپذیری آن است. طبق مفاهیم نظری گزارشگری مالی، اطلاعاتی اتکاپذیر است که از اشتباه و تمایلات جانبدارانه خالی باشد. تحقیقاتی که بیشتر در ایران انجام گرفته است نشان می‌دهد که درصد بالایی از شرکتهای ایرانی به دلیل اصلاح اشتباهات حسابداری، صورتهای مالی را تجدید ارائه ورقمی را تحت عنوان تعدیلات سنواتی گزارش می‌کنند (سروری مهر، ۱۳۸۵) و کردستانی و همکاران، (۱۳۸۹). این موضوع نشان می‌دهد که اطلاعات حسابداری شرکتهای از نظر ویژگی عاری از اشتباه بودن مورد تردید است. ارائه مجدد صورتهای مالی برای بازار، حاوی اطلاعات جدید است. از دیدگاه سرمایه‌گذاران، اخبار ارائه مجدد صورتهای مالی فقط بیانگر مشکلات عملکرد دوره گذشته نیست بلکه نوعی پیش‌بینی مشکلات آتی برای شرکت و مدیریت آن نیز محسوب می‌شود و موجب سلب اطمینان سرمایه‌گذاران نسبت به اعتبار و شایستگی مدیریت و کاهش کیفیت سودهای گزارش شده می‌گردد. در حقیقت، صورتهای مالی تجدید ارائه شده به صورت شفاف و صریح، پیام و علائمی پیرامون قابل اتکا نبودن صورتهای مالی دوره‌های گذشته و کیفیت پایین آنها را ارائه می‌نماید. مطالعات متعدد مانند (دیچو و همکاران ۱۹۹۶)؛ پالمروس و همکاران ۲۰۰۴؛ فیلس و همکاران ۲۰۰۹ و نگویان و پوری ۲۰۱۴) در مورد واکنش بازار به تجدید ارائه صورتهای مالی نشان داده‌اند که سرمایه‌گذاران در بازار، تجدید ارائه صورتهای مالی را به عنوان خبر بد تلقی می‌کنند زیرا بیشتر تجدید ارائه صورتهای مالی مربوط به کنترل‌های داخلی ضعیف و دستکاری درآمد می‌باشند. مطالعات پیشین به طور مداوم واکنش‌های منفی بازار نسبت به تجدید ارائه صورتهای مالی را نشان می‌دهد (هانگ و همکاران ۲۰۱۹)؛ شیلر (۲۰۰۰) با مطالعه پیش‌زمینه‌های ذهنی و مشخصات روان‌شناسی، اجتماعی، و انسان‌شناسی سرمایه‌گذاران بازار برخی سوگیریهای رفتاری از جمله اتکا، فرا اعتمادی و نیز ریشه‌های فرهنگی در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران را مطرح کرد (رهنمای رودپشتی و تاجمیر، ۱۳۹۳) با این حال، فقدان شواهد تجربی وجود دارد که نشان دهد تجدید ارائه صورتهای مالی بر احساسات سرمایه‌گذاران چگونه تاثیرگذار می‌باشد. لذا پژوهش حاضر به دنبال بررسی سرمایه‌گذاران و رفتارهای شخصیتی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی می‌باشد.

بسیاری از پژوهشگران معتقدند که همه سرمایه‌گذاران از اطلاعات دریافت شده برداشت یکسان نداشته نسبت به روندها و واکنش یکسانی نشان نمی‌دهند. در نتیجه تصمیمات آن‌ها همیشه مطابق با تئوری اقتصادی نمی‌باشد. مطالعات رفتاری به بررسی این مساله به شیوه‌ای واقعی‌تر می‌پردازد. شرایط مبهم آتی و اشتباهات شناختی که در روانشناسی انسان ریشه دارد، باعث می‌شود سرمایه‌گذاران در شکل‌گیری انتظارات، تصمیم‌گیری و قضاوت اشتباهات سیستماتیک داشته و با سوگیری‌های شناختی مواجه می‌شوند (خرازی، ۱۳۸۳). برای کسانی که نقش روانشناسی در دانش مالی را به عنوان یک عامل اثرگذار بر بازارهای اوراق بهادار و تصمیمات سرمایه‌گذاران بدیهی می‌دانند، قبول وجود تردید در مورد اعتبار مالی رفتاری دشوار است. در عین حال هنوز بسیاری از خبرگان طرفدار مکتب مالی کلاسیک، بررسی جنبه‌های رفتاری انسان و تاثیر آن در تصمیمات مالی را به عنوان یک شاخه مستقل مطالعاتی باور ندارند (بکر و چوی، ۲۰۱۶).

از این رو، مسئله این پژوهش را می توان درک چگونگی و میزان رفتارهای شخصیتی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی در قبال ابعاد (روانشناختی و اجتماعی و معنوی) سرمایه گذاران تعریف کرد، که این مهم با اتکاء به آزمون نظریه مالی رفتاری، نظریه های روانشناسی رفتاری و احساسی و نظریه های مبتنی بر عقلانیت محض صورت گرفته است. لذا، در این پژوهش تأثیر ابعاد درونی سرمایه گذاران بر رفتارهای شخصیتی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی آشکار می شود؛ بنابراین با توجه به مطالب فوق، این پژوهش در پی پاسخ به این سؤال است که ابعاد درونی (روانشناختی و اجتماعی و معنوی) سرمایه گذاران چه نقشی در رفتارهای شخصیتی آنها ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی دارد؟ به منظور پاسخ به این سؤال، از آزمون نظریه های روانشناختی بهره گرفته می شود. از این رو، انتظار می رود نتایج پژوهش حاضر بتواند به مدیران، تحلیل گران مالی، سرمایه گذاران و سایر استفاده کنندگان اطلاعات مالی در درک بهتر درک میزان رفتارهای شخصیتی سرمایه گذاران ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی در قبال نقش ابعاد درونی (روانشناختی و اجتماعی و معنوی) سرمایه گذاران کمک کرده و آنها را در اتخاذ تصمیم های صحیح مالی و سرمایه گذاری کمک نماید. این پژوهش با طرح مبانی نظری و پیشینه پژوهش های مرتبط با موضوع و همچنین تبیین روش پژوهش و فرضیه های برگرفته از مسئله و مبانی نظری پژوهش ادامه یافته و سپس به تشریح نتایج آزمون فرضیه ها پرداخته شد و در نهایت نتیجه گیری و پیشنهادها بیان می شود.

مبانی نظری، ادبیات و فرضیه ها

این پژوهش برای طرح مبانی نظری از پارادایم مالی رفتاری، نظریه های روانشناسی رفتاری و احساسی و نظریه های مبتنی بر عقلانیت محض پیروی می کند. پارادایم مالی رفتاری آشکار می سازد، سرمایه گذاران چگونه رفتار می کنند و چطور ممکن است رفتارشان، بازارهای مالی را تحت تاثیر قرار می دهد. در واقع، اساس مالی رفتاری را انطباق بین احساس و نحوه تصمیم گیری سرمایه گذار تشکیل می دهد (کیم و نافسینجر، ۲۰۰۸). در دیدگاه سنتی، تاثیر علوم روانشناسی مدنظر قرار نمی گیرد، اما نتایج پژوهش های مالی رفتاری نشان داده است که گرایش احساسی فردی و ساختاریافته سرمایه گذاران، تاثیر مهمی بر بازده سهام دارد (لیستون، ۲۰۱۶). در حقیقت، فعل و انفعال پویا بین معامله گران اختلال زا و آربیتراژگران منطقی قیمت ها را شکل می دهد و اگر یک سهام، معامله گره های اختلال زای بیشتری یا معامله گره های منطقی کمتری داشته باشند، نوسان های قیمتی آن چشمگیر است (لی، ۲۰۱۰). بر اساس نظریه های روانشناسی، انسان ها به نگهدای حوادث خاصی در ذهن خود به صورت تصورات تمایل دارند و این تصورات ذهنی در بعضی از مواقع اثرات بیشتری از خود حوادث بر رفتار افراد دارند (گرینبلت و هان، ۲۰۰۵). انسان اقتصادی در نظریه های مبتنی بر عقلانیت محض، کسی است که ضمن برخورداری از قوه ادراکی یک انسان سالم به صورت عاقلانه رفتار کند، بی آنکه هیچ یک از امیال او نظیر خودخواهی، حسادت، زیاده خواهی در وی سرکوب شده باشد (پمپیان، ۲۰۰۹).

عوامل درونی و بیرونی بسیاری می توانند فرآیند خرید افراد (جعبه سیاه ذهنی سرمایه گذاران) را تحت تاثیر قرار دهند، که از جمله عوامل درونی می توان به عوامل احساسی، روانشناختی، اجتماعی و معنوی اشاره کرد.

عوامل درونی به عوامل بیوریتیمیک، قدرت تحلیل ذاتی، کسب وجهه سهامدار بودن، انطباق تصویر ذهنی خریدار و تصویر واقعی شرکت، میزان درج ریسک پذیری و میزان اعتماد به نفس است که سنجش این عوامل می‌تواند باعث شناخت هر چه دقیق‌تر رفتار سرمایه‌گذاران گردد (سلیمانی بشلی و همکاران، ۱۳۹۹).

خطاها و سوگیری‌های رفتاری در دو طبقه اصلی جای می‌گیرند که شامل سوگیری شناختی و احساسی که هر دو گونه می‌توانند قضاوت‌های غیرعقلایی را موجب شود. از آنجایی که منشأ تمایلات شناختی استدلال نادرست است، غالباً اطلاعات بیشتر و مشاوره می‌تواند آن را تصحیح کند. در مقابل تمایلات احساسی، نه از محاسبات آگاهانه که از شهود یا انگیزش نشأت می‌گیرد. سوگیری یا تورش معمولاً در زبان محاوره با تعصب، پیش داوری و عدم بی‌طرفی یکسان انگاشته می‌شود. با این وجود می‌توان بین این واژه‌ها تمایز قائل شد. سوگیری به برآورد نادقیق پدیده‌هایی اشاره دارد که مبتنی بر نمونه‌گیری هستند و این عدم دقت دست کم تا حدودی نتیجه سوگیری سیستماتیکی است که در جمع‌آوری یا تحلیل این مشاهدات به وجود می‌آید. تعریف تورش دار یک موقعیت، ممکن است به نگرش پیش‌داورانه به آن موقعیت منجر شود. نگرش تورش دار به یک موقعیت، آن نوع نگرشی است که به سبب ارجحیت‌ها یا تمایلات فرد به موقعیت، آگاهانه یا ناآگاهانه تغییر شکل یافته باشد (سلیمانی بشلی و همکاران، ۱۳۹۹).

طرفداران مالی رفتاری اعتقاد راسخی دارند که آگاهی از تمایلات روانشناختی در عرصه سرمایه‌گذاری، کاملاً ضروری و نیازمند توسعه جدی دامنه مطالعاتی است و برای کسانی که نقش روانشناسی در دانش مالی را به عنوان عاملی اثرگذار بر بازارهای اوراق بهادار و تصمیمات سرمایه‌گذاران بدیهی می‌دانند، قبول وجود تردید در مورد اعتبار مالی رفتاری دشوار است (رهنمای رودپشتی و زنده، ۱۳۹۱). شناخت رفتارهای موثر بر تصمیمات سرمایه‌گذاری به سرمایه‌گذاران کمک می‌کند تا گرفتار تورشهایی که ریشه در ذهن و روان آنها در سایه خطاهای شناختی و احساسی است نیافتند و در نتیجه عکس‌العمل مناسبی از خود داشته باشند (قارسیا پتیت و همکاران، ۲۰۱۹).

احساسات به یک ویژگی برجسته مالی در ادبیات بازار تبدیل شده است که نشان دهنده موقعیت‌یابی سرمایه‌گذاران در بازارهای ناهنجار می‌باشد (قارسیا پتیت و همکاران، ۲۰۱۹). با این حال، به دلایل زیر تعیین تعریفی از احساسات سرمایه‌گذار کار آسان نیست: احساسات متغیر عینی و به طور مستقیم قابل اندازه‌گیری نیست (قائو و همکاران، ۲۰۱۶) و احساسات ناهمگونی انتظارات را نیز شامل می‌شود (داچ و کریستین، ۲۰۱۱). ادبیات موجود به خوبی مشخص شده است که احساس سرمایه‌گذار نقش مهمی در فرایند تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران دارد. روانشناسان بیان می‌دارند که احساسات فرد نقش مهمی در پردازش اطلاعات و تصمیم‌گیری دارد (فلدمن^۷، ۱۹۹۵ و لرنر و کلتنر^۸، ۲۰۰۰).

با وجود همه شواهدی که اندیشمندان و پژوهشگران مالی رفتاری از سوگیریهای رفتاری در بازارهای مالی مستند کرده‌اند تا کنون تئوری منسجمی در مورد چرایی سوگیریهای رفتاری ارائه نشده است؛ لیکن به جای یک تئوری جهان‌شمول، پژوهشات مالی رفتاری به مجموعه وسیعی از شواهد تکیه می‌کند که بر بهینه‌بودن تصمیم‌های افراد در شرایط مختلف تصمیم‌گیری اقتصادی صحنه می‌گذارد (رهنمای رودپشتی و تاجمیر، ۱۳۹۳). یکی

از این عوامل تجدید ارائه صورتهای مالی است. هنگامی که واحد تجاری صورتهای مالی خود را تجدید ارائه می کند، در واقع اطلاعات صحیح را حداقل یک سال پس از اخذ تصمیمات اقتصادی مربوط در اختیار استفاده کنندگان قرار می دهد و از آنجا این تاخیر زمانی از ارزش پیش بینی کنندگی و تأیید کنندگی اطلاعات می کاهد بنابراین، ویژگی مربوط بودن اطلاعات خدشه دار خواهد شد (رفیعی و صفرزاده، ۱۳۹۳) به طور کلی واکنش استفاده کنندگان نسبت به این موضوع منفی است. از طرفی هنگامی که شرکتی صورتهای مالی خود را تجدید ارائه می کند، می پذیرد که اشتباه بااهمیتی یا رویه ای نادرست در صورتهای مالی دوره یا دوره های گذشته خود داشته است (بولو و همکاران، ۱۳۹۱) صرف نظر از سهوی یا عمدی بودن تجدید ارائه و دلایل انجام آن، ارائه مجدد صورتهای مالی که در نتیجه آن اطلاعات گزارش شده در دوره های قبلی اصلاح می شود، می تواند نشانه ای از کیفیت پایین اطلاعات حسابداری و از جمله سود گزارش شده در سالهای قبل باشد (اخگر و ده جانی، ۱۳۹۴). لذا این عمل می تواند توشهایی در سرمایه گذاران نسبت به شرکتهایی که صورتهای مالی خود را تجدید ارائه می کنند ایجاد نماید. روانشناسان دریافته اند که هنگام قضاوت و تصمیم گیری افراد برای اطلاعات برجسته وزن بیشتری قائل می شوند. افراد اغلب بدون توجه به منبع اطلاعات و بدون لحاظ ارزش پیش بینی آن به نحوی رفتار می کنند گویی که اطلاعات قابل اتکا هستند و استنتاج لازم را از آن انجام می دهند. اما در بازار اوراق بهادار بازخور اغلب آهسته است (خوشطینت و ناد قمی، ۱۳۸۸). در ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی دو رویکرد وجود دارد؛ رویکرد نیازهای استفاده کنندگان و رویکرد حمایت از سرمایه گذاران. در رویکرد نیازهای استفاده کنندگان کیفیت گزارشگری مالی بر مبنای سودمندی اطلاعات مالی «مربوط بودن و قابل اتکا بودن» تعیین و تعریف می شود. اما در رویکرد حمایت از سرمایه گذاران و سهامداران کیفیت گزارشگری مالی به طور عمده برحسب «افشای کامل و منصفانه» برای سهامداران تعریف می شود. در این زمینه کیفیت گزارشگری مالی عبارت است از اطلاعات مالی کامل و شفاف که مانع گمراهی یا ایجاد ابهام برای استفاده کنندگان می شود (رحمانی، ۱۳۸۱). اطلاعات فراهم شده توسط سیستم اطلاعاتی حسابداری بخشی از اطلاعاتی است که سرمایه گذاران برای پیش بینی جریانهای نقدی آتی به کار می برند؛ تجدیدنظر در پیش بینی جریانهای نقدی آتی بر مبنای اطلاعات بی کیفیت در مقایسه با تجدیدنظر مبتنی بر اطلاعات باکیفیت، منجر به برآوردهای نامشخصی از قیمت سهام می شود. با توجه به عدم اطمینان حاصل از کیفیت نامطلوب اطلاعات در برآورد قیمت سهام، با گذر زمان، درک بهتری از محتوای اطلاعات منتشره فراهم می شود و نیز یادگیری از ارزیابی های سایر سرمایه گذاران منجر به بهبود در برآوردها شده و در نهایت تعدیل قیمت سهام با تأخیر روی خواهد داد. تأخیر در تعدیل قیمت برای خریدار و فروشنده مخاطره آمیز است و این مخاطره ناشی از عدم انعکاس کامل اطلاعات در قیمت است. انعکاس کامل و بلادرنگ اطلاعات ممکن است اثرات منفی و یا مثبت بر قیمت سهام داشته باشد (کالن و همکاران، ۲۰۱۲).

یکی از گروههای اصلی استفاده کنندگان از صورت های مالی سهامداران هستند. از این رو عموماً این گونه تصور می شود که ساختار مالکیت شرکت ها ممکن است به تغییر رفتار شرکت ها منجر شود. این امر از فعالیت های نظارتی که سرمایه گذاران مختلف در این ساختار انجام می دهند، نشأت می گیرد (ملا نظری و همکاران، ۱۳۸۶). برای رسیدن به سطح مطلوب کیفیت گزارشگری مالی، هم راستا نمودن اهداف سهامداران و مدیران ضروری است

و این موضوع می‌بایست به عنوان هدف اصلی شرکت تعیین شود. اختلافات در منشأ مالکیت می‌تواند منجر به اختلاف در کیفیت گزارشگری مالی شود، که این امر به دلیل تفاوت در نظارتی است که سهامداران می‌توانند انجام دهند. سرمایه‌گذاران نهادی به دلیل امکانات نظارتی بیشتر می‌توانند تاثیر زیادتری بر کیفیت گزارشگری مالی داشته باشند (قیصر رفیق و همکاران، ۲۰۱۷). لازمه عملکرد اثربخش بازار، ارائه اطلاعات و افشای با کیفیت است (گول و لونگ، ۲۰۰۴). افشای اطلاعات کافی برای رشد و توسعه شرکت در بازار مهم و اساسی است (میتون، ۲۰۰۲). دیورز (۲۰۰۰) و پرنسیپ (۲۰۰۴) از چارچوب تئوری علامت دهی و تئوری نمایندگی و اثر هزینه‌های مالکیت بر کیفیت افشاء را تأیید نموده‌اند و نشان دادند که پراکندگی سرمایه و مشکلات نمایندگی منجر به عدم تقارن اطلاعاتی میان مدیران و سرمایه‌گذاران می‌شود و لذا مدیران برای ارائه گسترده اطلاعات، بی‌رقیب هستند؛ زیرا افشای اطلاعات، منافع حاصل از کنترل انحصاری آن‌ها را کاهش می‌دهد.

پیشینه تجربی

چارلز و کاسیلینگام (۲۰۱۸) در پژوهش خود به دنبال درک اثر فاکتورهای سوگیری رفتاری بر روی عملکرد سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران هستند. آنها در نهایت شش فاکتور سوگیری رفتاری برای درک اثرشان بر روی عملکرد سرمایه‌گذاران شناسایی شدند که عبارت است از خلق خو، هیجانات، روش‌های ابتکاری، چارچوب، شخصیت و قمار که در نهایت یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که تمام فاکتورهای انتخابی این پژوهش دارای اثر معناداری بر روی عملکرد سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران هستند. دوجین ریو^۸ و همکاران (۲۰۱۷)، در مطالعات خود نشان دادند که احساسات بالای سرمایه‌گذاران سبب افزایش بازده سهام می‌شود. همچنین، آنها دریافتند که معاملات فردی رابطه مثبتی با بازده سهام داشته و در نهایت این که احساسات سرمایه‌گذار نقش مهمی در توضیح رفتار معاملاتی سرمایه‌گذار بر بازدهی سهام دارد. بکر و چوی پی^۹ (۲۰۱۶)، در مطالعه‌ای تاثیر عوامل روانی در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران در بازار سهام مالزی را بررسی و به این نتیجه دست یافتند که بیش اطمینانی، محافظه‌کاری و تعصب در استرس بودن اثرات قابل توجهی در تصمیم سرمایه‌گذاران دارد در حالی که رفتار توده وار است و تاثیر معناداری در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران ندارد. تادکراوتو و همکاران (۲۰۱۱) در پژوهشی به بررسی تاثیر تجدید ارائه صورتهای مالی بر دیدگاه سرمایه‌گذاران پرداختند نتایج پژوهش ایشان نشان داد که تجدید ارائه صحت باورهای سرمایه‌گذاران درباره اطلاعات راکاهش می‌دهد؛ زیرا این ریسک وجود دارد که باورهای قبلی مبتنی بر اطلاعات مالی باشد که معتبر نیستند. ویتلوستوین و موهفلد^{۱۱} (۲۰۰۸) در تحقیق خود تاثیر شش ویژگی شخصیتی بر رفتار و عملکرد معامله‌گران را بررسی کردند. نتایج آن‌ها نشان می‌دهد افراد آرام‌تر که بیشتر مستعد به پشیمان شدن هستند، فراوانی معاملاتی کمتری دارند و برای استفاده از فرصت‌های آربیتراژ، تمایل کمتری نشان می‌دهند. گرینبالت و کلوهاريو (۲۰۰۶) با استفاده از داده‌های بازار فنلاند، ارتباط بین هیجان خواهی و حجم مبادلات را بررسی کردند. هیجان خواهی درجه‌ای که فرد به دنبال تنوع، احساسات شدید و تجربه است. نتایج این پژوهش نشان داد که هیجان خواهی روی حجم مبادلات تاثیر مثبتی دارد. لیو^{۱۲} (۲۰۰۶) در پژوهشی با عنوان عواقب تجدید ارائه صورتهای مالی برای حسابرسان و مدیران رده بالا به این نتیجه دست پیدا می‌کنند که

در شرکت‌هایی که تجدید ارائه صورتهای مالی داشتند، سهامداران بیشتر تمایل به تغییر حسابرس شرکت، تغییر مدیرعامل شرکت و تغییر مدیر مالی شرکت دارند.

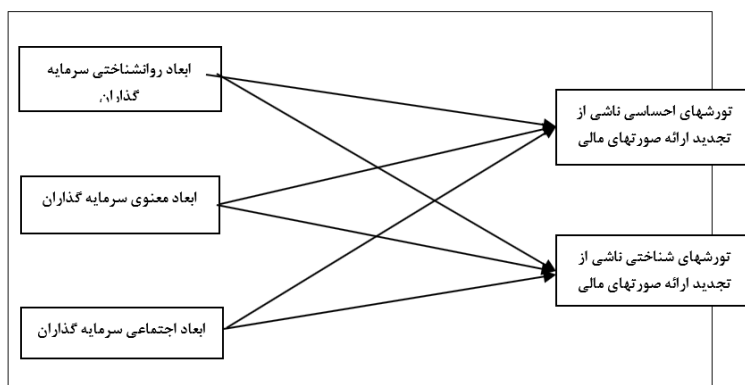
دادار و جعفری (۱۳۹۹)، به بررسی تاثیر رفتار احساسی سرمایه گذاران و سهام شناور آزاد بر بازدهی سهام بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از روش گشتاورهای تعمیم یافته پرداخته و به این نتیجه دست یافتند که رفتار احساسی سهامداران موجب افزایش سهام آزاد شناور می شود. میرلوحی و محمدی تودشکی (۱۳۹۹)، در پژوهش خود با موضوع تشکیل سبد سرمایه گذاری بهینه در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از روش های خوشه بندی سلسله مراتبی و تفکیکی، سعی دارد با استفاده از داده های بازار و خوشه بندی آن، روشی مناسب جهت بهینه سازی پرتفو ارائه کند. نتیجه مقایسه میزان موفقیت بهینه سازی بر اساس خوشه بندی را نسبت به پرتفوی شاخصی روشن خواهد کرد. ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۸)، به بررسی تاثیر ویژگی های شخصیتی سرمایه گذاران بر عملکرد سرمایه گذاری با نقش میانجی سوگیری های مکاشفه ای پرداخته و به این نتیجه دست یافتند که بین ویژگی های شخصیتی و سوگیری های مکاشفه ای رابطه مثبتی وجود دارد. جمشیدی (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی تورشهای رفتاری سرمایه گذاران و همچنین عوامل ایجادکننده تورشهای رفتاری پرداختند و جهت اندازه گیری متغیرها از پرسشنامه اطلاعات استفاده کردند و از طریق آزمونهای میانگین و فریدمن اطلاعات مورد تجزیه و تحلیل قرار دادند. نتایج این پژوهش نشان داد که تورشهای رفتاری فرا اعتمادی، حسابداری ذهنی، زبان گریزی، پشیمان گریزی، نگرانی، اتکاء و تعدیل، دگرگون گریزی و رویدادگرایی در میان سرمایه گذاران وجود دارد. همچنین نتایج تحلیل سلسله مراتبی نشان داد که نسبت قیمت به درآمد مهمترین عامل اثرگذار بر ایجاد تورش رفتاری سرمایه گذاران فرشته است. صادقی و باغبان (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی تاثیر تورش های رفتاری سرمایه گذاران پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد سه تورش پس نگرانی، پشیمان گریزی و ابهام گریزی اساس تحلیل و بررسی های اکثریت به اتفاق فعالان بازار سرمایه است و تورش هایی است که باید به آنها پرداخته شود. گرجی زاده و خانمحمدی (۱۳۹۶)، به بررسی اثرات عوامل مالی رفتاری بر تصمیمات سرمایه گذاران انفرادی پرداخته و به این نتیجه دست یافته اند که میزان بازده جاری کسب شده سرمایه گذار در بورس، پس انداز، سالهای حضور در بورس، درآمد و افق سرمایه گذاری بیشترین تاثیر را روی حجم سرمایه گذاری افراد در بازار سرمایه را دارد. ابراهیمی و قنبرلو (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی تاثیر هوش معنوی بر روی تورش های رفتاری از نوع احساسی سرمایه گذاران در بازار بورس تهران پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد که بین هوش معنوی و سوگیری های مانند خودکنترلی، زبان گریزی، پشیمان گریزی، داشته بیش نگرانی رابطه معنادار وجود دارد. همچنین، بین هوش معنوی و تورش های رفتاری دگرگون گریزی و بهینه بینی رابطه معناداری وجود ندارد. چگنی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی به بررسی رابطه تورش های رفتاری کوتاه نگرانی، بهینه بینی، خوداسنادی، توان پنداری، دیرپذیری، ابهام گریزی با تصمیمات سرمایه گذاری سرمایه گذاران در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. تا در صورت مواجه شدن سرمایه گذاران با این نوع تورشها از انحراف در تصمیم گیری آنها جلوگیری کند. یافته های پژوهش نشان داد، خطاهای ادراکی مطرح شده در پژوهش رابطه معناداری با تصمیمات سرمایه گذاری سرمایه گذاران دارد. نتایج پژوهش گویای آن بود که بین تورشهای کوتاه‌نگرانی، بهینه بینی، خوداسنادی، توان پنداری و دیرپذیری با

تصمیمات سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران در بورس تهران رابطه معناداری وجود دارد و تورش رفتاری ابهام‌گریزی به صورت مثبت و معناداری بر تصمیمات سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران تأثیر ندارد.

فرضیه‌های پژوهش

- فرضیه اصلی: ابعاد درونی سرمایه‌گذاران بر تورش‌های ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تأثیر دارد.
- فرضیه‌های فرعی:
- ۱-۱: هوش هیجانی سرمایه‌گذاران بر تورش‌های احساسی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تأثیر دارد.
 - ۲-۱: تیپ شخصیتی سرمایه‌گذاران بر تورش‌های احساسی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تأثیر دارد.
 - ۳-۱: استدلال اخلاقی سرمایه‌گذاران بر تورش‌های احساسی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تأثیر دارد.
 - ۴-۱: هوش معنوی سرمایه‌گذاران بر تورش‌های احساسی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تأثیر دارد.
 - ۵-۱: عوامل فرهنگی سرمایه‌گذاران بر تورش‌های احساسی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تأثیر دارد.
 - ۶-۱: هوش هیجانی سرمایه‌گذاران بر تورش‌های شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تأثیر دارد.
 - ۷-۱: تیپ شخصیتی سرمایه‌گذاران بر تورش‌های شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تأثیر دارد.
 - ۸-۱: استدلال اخلاقی سرمایه‌گذاران بر تورش‌های شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تأثیر دارد.
 - ۹-۱: هوش معنوی سرمایه‌گذاران بر تورش‌های شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تأثیر دارد.
 - ۱۰-۱: عوامل فرهنگی سرمایه‌گذاران بر تورش‌های شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تأثیر دارد.

فرضیه‌های تدوین‌شده و مبانی نظری در ردیابی روابط علی بین متغیرهای پژوهش، الگوی مفهومی پژوهش به صورت شکل (۱) تدوین شده است:

شکل (۱): الگوی مفهومی پژوهش

روش شناسی

هدف پژوهش حاضر، پیش بینی روابط علی میان ابعاد درونی (روانشناختی، معنوی و اجتماعی) سرمایه گذاران بر تورش های ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی است. این پژوهش برحسب هدف، کاربردی و از نظر روش های گردآوری داده ها، توصیفی-تحلیلی از نوع همبستگی مبتنی بر رویکرد مدل یابی ساختاری است. برای آزمون فرضیه ها به روش مدل سازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی، از نسخه ۳.۲.۷ نرم افزار آماری smart-pls استفاده شد. زمانی که حجم مشاهدات اندک است یا توزیع نرمالی ندارد، ترجیح بر به کارگیری نرم افزارهایی نظیر smart-pls است (داوری و رضازاده، ۱۳۹۳). مدل مسیر کمترین مجذورات جزئی با دو مجموعه از معادلات ساختاری خطی (مدل درونی یا مدل ساختاری و مدل بیرونی یا مدل اندازه گیری) تعریف می شود. مدل ساختاری، رابطه بین متغیرهای مکنون و مدل اندازه گیری، ارتباط بین متغیرهای مکنون و نشانگرهای مشاهده شده را معین می کند. همچنین، از روش پرسشنامه آنلاین^{۱۳} و حضوری در مرحله گردآوری اطلاعات و رویکرد مدل سازی معادلات ساختاری مبتنی بر حداقل مربعات جزئی^{۱۴} در مرحله استنتاج استفاده نموده است. در همین راستا در این پژوهش بر اساس روش اختصاصی این مدل سازی (داوری و رضازاده، ۱۳۹۳)، حداکثر مقدار نمونه از ۱۰ برابر بیشترین روابط در بخش ساختاری، سرمایه گذاران فعال در بورس اوراق بهادار تهران برای جامعه آماری انتخاب و مطالعه شدند.

برای تعیین حجم نمونه از جدول کرجسی و مورگان (۱۹۷۹) استفاده شد که با توجه به حجم جامعه، حجم نمونه ۹۰ نفر محاسبه شد که با روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شدند. در این روش نمونه گیری پس از تهیه لیست شرکت های کارگزاری های استان تهران، تعداد شرکت های کارگزاری ها به روش تصادفی ساده انتخاب و مشتریان (سرمایه گذاران) قدیمی آن به عنوان نمونه پس از بررسی ملاک ورود به مطالعه انتخاب شدند. به منظور پخش پرسشنامه در بین سرمایه گذارانی که بیش از سه سال در بورس اوراق بهادار تهران فعال هستند، از طریق شبکه های اجتماعی به صورت آنلاین اطلاعات جمع آوری شد. مراجعات منتهی به پخش پرسشنامه ۹۰ سرمایه گذار بود که از این تعداد ۱۱ مورد به دلیل عدم کفایت یا صحت داده ها، مردود شناخته شد و تعداد مشاهدات صحیح را به ۷۹ پرسشنامه رساند. در مورد کفایت حجم نمونه در روش مدل سازی معادلات ساختاری نیز باید گفت، برای کسب نتایج معتبر و قابل تعمیم، طبق نظریه چن^{۱۵} و همکاران (۲۰۰۳)، حجم نمونه باید نسبت ۱۰ مورد به ازای هر پارامتر برآورد شده باشد. بنتلر و چو (۲۰۰۶) نیز ۵ مورد را به ازای هر پارامتر پیشنهاد کرده اند (هیر و همکاران، ۲۰۰۶، بنتلر و چو، ۲۰۰۶)؛ بنابراین، با توجه به مدل ساختاری این پژوهش، مشاهدات (پرسشنامه- سرمایه گذار) موجود (۷۹ مورد) به لحاظ آماری کفایت می کند.

در این مطالعه، متغیر مکنون درونزا (تورش های احساسی و شناختی سرمایه گذاران) و متغیر مستقل (ابعاد روانشناختی، معنوی و اجتماعی سرمایه گذاران) به روش پرسشنامه استاندارد شده سنجیده شده است. در این مطالعه واکنش مصاحبه شوندگان نسبت به صورت های مالی تجدید ارائه شده از طریق اندازه گیری سوگیری شناختی و احساسی سرمایه گذار نسبت به تجدید ارائه صورتهای مالی انجام شده است. سوالات این پرسشنامه برگرفته از پرسشنامه استاندارد شده است. به علاوه، برای توسعه و بومی سازی ابزار پژوهش متناسب با محیط کشور و تأیید روایی آن، از نظر استادان دانشگاه و خبرگان بازار سرمایه کشور بهره برده شد. جدول (۱) اطلاعات مربوط به متغیرهای پژوهش را نشان می دهد.

جدول (۱): متغیرهای مدل پژوهش

ردیف	نام متغیر	نقش	نوع	ساختار
۱	بُعد روانشناختی سرمایه‌گذاران	مستقل	ادراکی	انعکاسی
۲	بُعد معنوی سرمایه‌گذاران			
۳	بُعد اجتماعی سرمایه‌گذاران			
۴	تورش‌های احساسی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی	مکنون	ادراکی	انعکاسی
۵	تورش‌های شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی	مکنون	ادراکی	انعکاسی

ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه‌های ابعاد درونی سرمایه‌گذاران (ابعاد معنوی، روانشناختی و اجتماعی) بودند. ابعاد معنوی: طبق تفاسیر محققانی مانند اجیبولوسو، سرمایه معنوی، افراد را قادر می‌سازد تا بتوانند فراتر از آنچه را که در محدوده ادراک حواس پنجگانه است، ببینند. همچنین، به آنها بینش عمیق تری نسبت به جهان غیر مادی می‌دهد (اجیبولوسو، ۲۰۰۴). بنابراین، افراد معنوی، بیش از موفقیت شخصی، پول و قدرت، به کار ارزش می‌دهند (نسل موسوی و نظریور، ۱۳۹۵). جهت اندازه‌گیری ابعاد معنوی از پرسشنامه استاندارد هوش معنوی کینگ استفاده گردید. این ابزار دارای ۱۱ گویه است که به صورت طیف پنج درجه ای لیکرت از یک تا پنج نمره گذاری می‌شود. نمره هر بُعد با مجموع نمره گویه‌های آن بعد محاسبه و نمره بالاتر در هر بعد به معنای بیشتر بودن آن ویژگی است. در این مطالعه پایایی بعد معنوی سرمایه‌گذاران با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۱ بدست آمد. ابعاد اجتماعی: در این پژوهش جهت اندازه‌گیری ابعاد اجتماعی از عوامل فرهنگی و شخصیتی استفاده شده است (غیورباغبانی و بهبودی، ۱۳۹۶). جهت اندازه‌گیری ابعاد اجتماعی از پرسشنامه استاندارد استفاده گردید. این ابزار دارای ۸ گویه است که به صورت طیف پنج درجه ای لیکرت از یک تا پنج نمره گذاری می‌شود. نمره هر بُعد با مجموع نمره گویه‌های آن بعد محاسبه و نمره بالاتر در هر بعد به معنای بیشتر بودن آن ویژگی است. در این مطالعه پایایی بعد معنوی سرمایه‌گذاران با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۸ بدست آمد. ابعاد روانشناختی: شخصیت یکی از راههای به تصویر کشیدن خصوصیات انسان است که معمولاً به تعدادی ویژگی یا میزهی نسبتاً ثابت رفتاری اطلاق می‌شود (ملایی، ۱۳۸۹). کاپلان و سادوک^{۱۷} (۱۹۸۲) نیز شخصیت را به عنوان یک برجسب تشخیص کلی برای رفتار قابل مشاهده فرد و تجارب درونی (ذهنی) قابل بیان او تعریف کرده‌اند. در این پژوهش از پرسشنامه استاندارد آزمون قضاوت اخلاقی جیمزست^{۱۸} (۱۹۷۹) برای اندازه‌گیری ابعاد روانشناختی استفاده می‌گردد. این ابزار دارای ۶ گویه است که به صورت طیف پنج درجه ای لیکرت از یک تا پنج نمره گذاری می‌شود. نمره هر بُعد با مجموع نمره گویه‌های آن بعد محاسبه و نمره بالاتر در هر بعد به معنای بیشتر بودن آن ویژگی است. در این مطالعه پایایی بعد معنوی سرمایه‌گذاران با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۸ بدست آمد. تورش شناختی: تورشها، خطاها، انحرافات و روشهای فردی و ابتکاری که در فرآیند درک پدیده‌ها (سهام، پیشنهادات خرید و فروش و...) ایجاد می‌شود. از آنجایی که منشاء تمایلات شناختی استدلال نادرست است، غالباً اطلاعات بیشتر و مشاوره می‌تواند آن را تصحیح کند (عبدالرحیمیان و همکاران، ۱۳۹۷). جهت اندازه‌گیری این گویه از پرسشنامه محقق ساخته استفاده گردید. این ابزار دارای ۷ گویه است که به صورت طیف پنج درجه ای لیکرت از یک تا پنج نمره گذاری می‌شود.

نمره هر بُعد با مجموع نمره گویه های آن بعد محاسبه و نمره بالاتر در هر بعد به معنای بیشتر بودن آن ویژگی است. در این مطالعه پایایی بعد معنوی سرمایه گذاران با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ بدست آمد. تورش احساسی: موقعیت احساسی و تاثیرات درونی تاثیر مهمی در تفسیر و ادراک وضعیت ریسک و شرایط مبهم دارند و اصولاً باعث تشدید یا ضعف سایر تورش های شناختی می شوند (دارابی و چناری، ۱۳۹۴). جهت اندازه گیری این گویه از پرسشنامه محقق ساخته استفاده گردید. این ابزار دارای ۶ گویه است که به صورت طیف پنج درجه ای لیکرت از یک تا پنج نمره گذاری می شود. نمره هر بُعد با مجموع نمره گویه های آن بعد محاسبه و نمره بالاتر در هر بعد به معنای بیشتر بودن آن ویژگی است. در این مطالعه پایایی بعد معنوی سرمایه گذاران با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۸ بدست آمد.

یافته های پژوهش

حدود ۸۲ درصد پاسخ دهندگان، مرد بودند. همچنین، سطح تحصیلات بیش از ۷۱ درصد از پاسخ دهندگان کارشناسی ارشد و بالاتر بوده و شایان ذکر است که این دسته از افراد، مشارکت بهتری از حیث قبول پاسخ به پرسشنامه و کیفیت پاسخگویی داشته اند.

در مدل پژوهش، متغیرها به صورت سازه های انعکاسی سطح بالاتر، مدل سازی گردید. مراحل کار و روش های استفاده شده مطابق جدول (۲) است.

جدول (۲): خلاصه مراحل تحلیل داده ها

پایایی شاخص ها		پایایی	ارزیابی مدل اندازه گیری (اعتبار بیرونی)
آلفای کرونباخ	بررسی تک بعدی بودن		
پایایی مرکب			
روایی همگرا (AVE) و تشخیصی		روایی	
معیار فرزل و لاکر	روایی افتراقی		
بررسی اعتبار اشتراک	همبستگی سازه ها وهم خطی چندگانه (VIF)		
برآورد ضریب مسیر		ارزیابی مدل ساختاری (اعتبار درونی)	
ضریب تعیین (R2) متغیرهای پنهان درون زای			
ارتباط پیش بین			
وارسی اعتبار اشتراکی		بررسی شاخص های کیفیت مدل	
وارسی اعتبار حشو			
معیار نیکویی برازش (GOF) و ریشه مجذور میانگین باقیمانده (SRMR)			
بررسی ضرایب معناداری Z مربوط به هر یک از فرضیه ها		آزمون فرضیه ها	

به‌منظور ارزیابی مدل اندازه‌گیری (مدل بیرونی)، پایایی و روایی سازه‌ها و شاخص‌ها ارزیابی می‌شود. آلفای کرونباخ و پایایی مرکب برای هر یک از سازه‌های مدل بیشتر از ۰/۷ به دست آمد. همچنین، تمام شاخص‌ها از پایایی لازم برخوردار بودند. به‌منظور بررسی روایی سازه‌های مدل، از روایی همگرا و روایی تشخیصی استفاده شد. معیار متوسط واریانس استخراج‌شده برای ارزیابی روایی همگرای تمام سازه‌های مدل، بیشتر از ۰/۵ است و با توجه به اینکه جذر میانگین واریانس استخراج‌شده در قطر ماتریس بیشتر از همبستگی یا سازه با سازه‌های دیگر است، بنابراین ملاک مذکور نیز از حد قابل قبولی برخوردار است. بنابراین، کیفیت سازه‌های مدل از روایی مناسبی برخوردار هستند.

جدول (۳): بررسی کیفیت مدل اندازه‌گیری

سازه	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	روایی همگرا
بُعد روانشناختی	۰/۷۸۰	۰/۸۲۰	۰/۸۹۵
بُعد معنوی	۰/۸۱۲	۰/۵۲۱	۰/۶۱۹
بُعد اجتماعی	۰/۸۸۱	۰/۸۹۰	۰/۶۳۲
تورش های احساسی	۰/۷۸۹	۰/۹۰۴	۰/۷۸۰
تورش های شناختی	۰/۸۵۶	۰/۸۹۰	۰/۶۲۴

به‌منظور ارزیابی مدل ساختاری (مدل درونی)، پس از محاسبه ضرایب مسیر، بارهای عاملی و واریانس تبیین شده متغیرها به‌وسیله دستور الگوریتم PLS، معناداری مسیرها و بارهای عاملی با استفاده از روش بوت استراپ^{۱۹} برای به دست آوردن مقادیر t بررسی می‌شود.^{۲۰} نتایج معناداری مسیرها در جدول زیر مشاهده می‌گردد.

جدول (۴): بررسی روابط بین سازه‌های پژوهش و معناداری آن‌ها

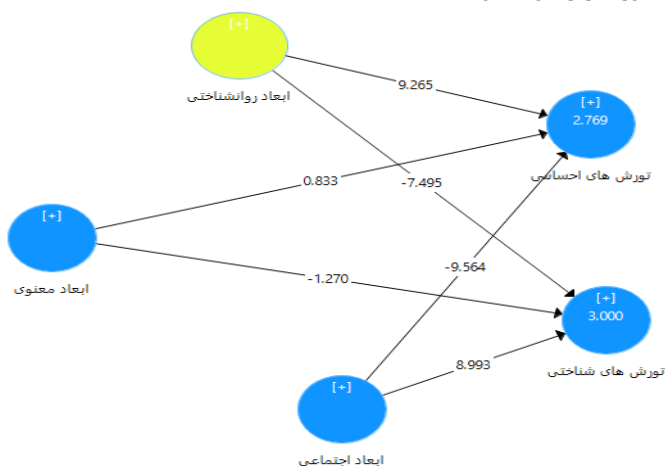
مسیر	ضریب مسیر	انحراف معیار	سطح معناداری*	تفسیر
بُعد روانشناختی: تورش های احساسی	۰/۲۱۳	۰/۳۵۶	۰/۵۹۹	عدم تأیید
بُعد روانشناختی: تورش های شناختی	۰/۳۵۳	۰/۲۵۳	۱/۳۹۴	عدم تأیید
بُعد معنوی: تورش های احساسی	-۰/۴۶۴	۰/۱۹۰	۲/۴۴۴	تأیید
بُعد معنوی: تورش های شناختی	۰/۱۱۲	۰/۱۷۳	۰/۶۴۹	عدم تأیید
بُعد اجتماعی: تورش های احساسی	-۰/۰۹۲	۰/۳۱۷	۰/۲۸۹	عدم تأیید
بُعد اجتماعی: تورش های شناختی	۰/۴۸۱	۰/۱۹۴	۲/۴۷۸	تأیید

*Sig > 95%

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود؛ مسیر ابعاد روانشناختی بر تورش های احساسی ناشی از تجدید ارئه صورتهای مالی معنادار نبوده $t=۰/۵۹۹ < ۱/۹۶$ ، از این‌رو فرضیه اول مبنی بر تأثیر ابعاد روانشناختی سرمایه‌گذاران بر تورش های احساسی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی رد می‌شود. مسیر ابعاد روانشناختی بر تورش های شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی معنادار نبوده $t=۱/۳۹۴ > ۱/۹۶$ ، از این‌رو فرضیه دوم مبنی بر تأثیر ابعاد

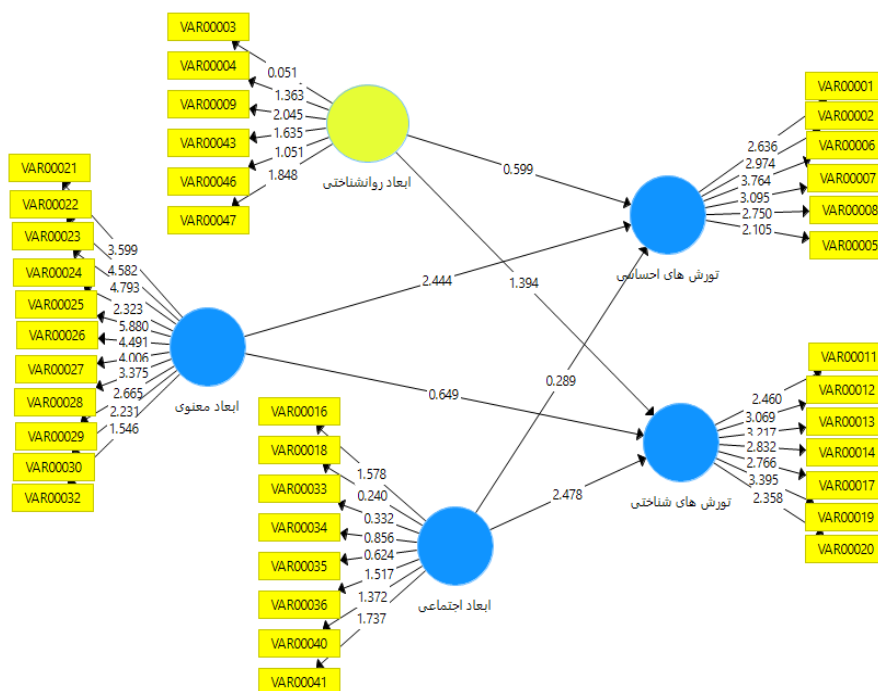
روانشناختی سرمایه گذاران بر تورش های شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی رد می شود. مسیر ابعاد معنوی بر تورش های احساسی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی معنادار بوده $(t=2/444 > 1/96)$ ، از این رو فرضیه سوم مبنی بر تأثیر ابعاد معنوی بر تورش های احساسی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تأیید می شود. مسیر ابعاد معنوی بر تورش های شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی معنادار نبوده $(t=0/649 < 1/96)$ ، از این رو فرضیه چهارم مبنی بر تأثیر ابعاد معنوی بر تورش های شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی رد می شود. مسیر ابعاد اجتماعی بر تورش های احساسی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی معنادار نبوده $(t=0/289 < 1/96)$ ، از این رو فرضیه پنجم مبنی بر تأثیر ابعاد اجتماعی بر تورش های احساسی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی رد می شود. مسیر ابعاد اجتماعی بر تورش های شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی معنادار بوده $(t=2/478 > 1/96)$ ، از این رو فرضیه ششم مبنی بر تأثیر ابعاد اجتماعی بر تورش های شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تأیید می شود.

در مدل های اندازه گیری و ساختاری مورد بررسی، برای اندازه گیری برازش مدل بیرونی از میانگین اشتراک و برای برازندگی مدل ساختاری از ضریب تعیین R^2 استفاده می شود. مقدار میانگین اشتراک نشان دهنده درصدی از تغییرات شاخص ها است که به وسیله سازه متناظر توجیه می شود و پژوهش گران سطح قابل قبول برای اشتراک آماری را بیشتر از $0/5$ ذکر کرده اند (لی و همکاران، 2008). با توجه به مقادیر R^2 که نشان دهنده توانایی مدل در توصیف سازه است، مدل ارائه شده برازش مناسبی دارد. همچنین برازندگی مدل برای تورش های احساسی و تورش های شناختی به ترتیب، برابر $0/238$ و $0/555$ محاسبه شد که گویای برازندگی مناسب آن است. در ادامه مدل اصلاح شده به صورت زیر خواهد بود:

شکل ۲- مدل ساختاری به همراه آماره های t

¹Lee

شکل ۳- ضرایب ساختاری مدل اصلاح شده

نتیجه‌گیری و بحث

پژوهش حاضر یک ساختار جدید عوامل روانشناختی، معنوی و اجتماعی و تورش های احساسی و شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی با تأکید بر دیدگاه‌های متفاوت را پیشنهاد می‌کند. از این رو، در این پژوهش عناصر مختلف روانشناختی، معنوی و اجتماعی سرمایه‌گذاران و تورش های احساسی و شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی شناسایی و تحلیل شدند. بدین منظور، فرضیه‌هایی برای بررسی این موضوع تدوین و با استفاده از اطلاعات در دسترس تحلیل شد. به‌طور کلی، این استدلال وجود دارد که عوامل روانشناختی، معنوی و اجتماعی، موجب ایجاد تورش های احساسی و شناختی در رفتار و تصمیمات سرمایه‌گذاران می‌گردد. همانگونه که نتایج حاصل از پژوهش نشان داد ابعاد روانشناختی سرمایه‌گذاران بر هیچ یک از تورشهای ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی (احساسی و شناختی) تأثیرگذار نمی‌باشد دلیل این امر می‌تواند این نکته باشد که سرمایه‌گذاران بیشتر افراد عقلایی می‌باشند و بیشتر افرادی که در بورس اوراق بهادار تهران سرمایه‌گذاری می‌کنند افرادی می‌باشند که دارای علم مالی در این زمینه می‌باشند و با توجه به اینکه درصد تجدید ارائه صورتهای مالی در بورس اوراق بهادار تهران بالا می‌باشد لذا تجدید ارائه صورتهای مالی یک عمر طبیعی به نظر می‌رود لذا ابعاد روانشناختی سرمایه‌گذاران بر هیچ یکی از تورشهای ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تأثیرگذار نمی‌باشد. نتایج پژوهش

تادکراوتو و همکاران (۲۰۱۱) نشان داد که تجدید ارائه صورتهای مالی صحت باورهای سرمایه گذاران درباره اطلاعات را کاهش می دهد؛ زیرا این ریسک وجود دارد که باورهای قبلی مبتنی بر اطلاعات مالی باشد که معتبر نیستند. از این رو، نتایج این فرضیه با نتایج پژوهش های چارلز و کاسیلینگام (۲۰۱۸) و تادکراوتو و همکاران (۲۰۱۱) مغایر است. از طرفی دیگر ابعاد معنوی بر تورشهای احساسی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تاثیر گذار می باشد. دلیل این امر می تواند ذکر این نکته باشد که افراد جامعه ایران بیشتر تحت تاثیر ابعاد معنوی که از دوران کودکی در آن بزرگ شده اند قرار می گیرند و نسبت به معنویت، برخورد احساسی از خود بروز می کنند که یافته های پژوهش نشان دهنده این موضوع بود اما ابعاد معنوی بر تورشهای شناختی تاثیر گذار نبود که همانگونه که بیان شد نشان دهنده این نکته است که جامعه ایران نسبت به ابعاد معنوی برخورد احساسی از خود بروز می کند نه برخورد شناختی. همچنین آزمون فرضیه های پنجم و ششم پژوهش نیز نشان داد که ابعاد اجتماعی بر تورشهای شناختی تاثیر گذار می باشد ولی بر تورشهای احساسی تاثیر گذار نمی باشد. دلیل این امر می تواند ذکر این نکته باشد که انسانها در روابط خود با سایر پدیده های از بعد اجتماعی، بر اساس شناختی که حاصل می کنند رفتار می کنند و به نظر می رسد سرمایه گذاران نیز به همین دلیل ابعاد اجتماعی سرمایه گذاران بر تورشهای شناختی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی تاثیر گذار می باشد نه بر تورشهای احساسی ناشی از تجدید ارائه صورتهای مالی. از این رو، نتایج این فرضیه ها با نتایج پژوهش های چارلز و کاسیلینگام (۲۰۱۸) و تادکراوتو و همکاران (۲۰۱۱) همسو می باشد.

با توجه به نتایج حاصل از مطالعه پیشنهاد می شود که شرکت ها در گزارشگری صورتهای مالی دقت بیشتری نموده تا منجر به ارائه مجدد اقلام صورتهای مالی نگردد. زیرا بعد اجتماعی موجب ایجاد سوگیری شناختی ناشی از ارائه مجدد صورتهای مالی در سرمایه گذاران می شود. همچنین، با توجه به نتایج حاصل از تحقیق که نشان داد که رفتار معنوی سرمایه گذاران موجب بروز سوگیری احساسی ناشی از ارائه مجدد صورتهای مالی می شود. لذا به سرمایه گذاران پیشنهاد می گردد نسبت به ارائه مجدد صورتهای مالی عکس العمل احساسی خود را کنترل نمایند تا در تصمیم گیری های خود متحمل زیان نگردند، چون همواره احساسات و حالات سرمایه گذاران بر ادراک آن ها اثر می گذارد و به همین علت بر تصمیمات سرمایه گذاران نیز موثر می باشد.

پانوشت ها:

1. Dechow, P. M, Sloan R. G, Sweeney A. P
2. Palmrose Z. V., V. J. Richardson, and S. Scholz
3. Files, R., E. P. Swanson, and S. Tse.
4. Nguyen, D, Puri, T. N
5. Wei Solomon Huang
6. Shiller, R.J.
7. Feldman, L. A
8. Lerner, J. S., & Keltner, D
9. Doojin, R. Kim, H & Yang, H
10. Bakar, S. and Chui Yi, A
11. Hua-Wei Solomon Huang
12. Liu, L.L., Raghunandan, K., and Rama
13. <https://survey.porsline.ir>
14. PLS(Partiallesat square)
15. Chin

16. Bootstrapping
17. Kaplan, H. I., & Sadock, B. J
18. Rest, J.R.
19. Bootstrapping

۲۰. رویکرد Bootstrapping روشی مناسب برای ایجاد خطاهای استاندارد یا ارزش‌های می‌باشد. در زمانی که اندازه نمونه کوچک و دقت برآوردگرها مطرح باشد، این روش می‌تواند خطاها را به وسیله روش بازنمونه‌گیری محاسبه نماید و فاصله اطمینان یا انحراف استاندارد مناسب و پرتوانی را ارائه نماید. همچنین این روش، زمانی که تابع توزیع احتمال برآوردگرها نامشخص یا پیچیده باشد، برای برآورد واریانس برآوردگرها بهره گرفته می‌شود (عباس زاده و همکاران، ۱۳۹۱).

فهرست منابع

- * ابراهیمی سروعلیا، محمدحسن و فاطمه قنبرلو، ۱۳۹۵، رابطه هوش معنوی با تورش های رفتاری در سرمایه گذاران بورس اوراق بهادار تهران، کنفرانس بین المللی مدیریت و حسابداری، تهران، موسسه آموزش عالی نیکان
- * ابراهیمی، عباس لیفشگر، پاکیزه، کامران و رئیسی فر. کامیار، (۱۳۹۸)، بررسی تاثیر ویژگی های شخصیتی سرمایه گذاران بر عملکرد سرمایه گذاری با نقش میانجی سوگیریهای مکاشفه ای، سال دوازدهم، شماره ۴۲، ۱۰۷-۱۲۸.
- * اخگر محمد امید، ده ده جانی راضیه (۱۳۹۴) رابطه بین تجدید ارائه صورتهای مالی و عدم تقارن اطلاعاتی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه حسابداری مالی. ۱۳۹۴؛ ۷ (۲۸): ۷۹-۱۰۴.
- * بولو، قاسم؛ حساس یگانه، یحیی و مؤمنی، سهیل (۱۳۹۱) تأثیر تجدید ارائه صورتهای مالی بر مدیریت سود و پایداری سود، پایان نامه کارشناسی ارشد، مؤسسه عالی بانکداری ایران.
- * جمشیدی، مهرداد، (۱۳۹) بررسی تورش های رفتاری و عوامل موثر بر ایجاد آن در سرمایه گذاران فرشته، پنجمین کنفرانس بین المللی تکنیک های مدیریت و حسابداری، تهران، شرکت همایشگران مهر اشراق،
- * چراغ ملایی، لیلیا، خسروی، زهره، بنی جمالی، شکوه السادات. (۱۳۸۹). بررسی اثربخشی آموزشی راهبرد خودنظارتی به کودکان بر کاهش علائم مرضی دختران ۱۲-۶ ساله مبتلا به ADHD. مطالعات روانشناختی، (4)6،
- * حسینی چگنی، الهام؛ حقگو، بهناز؛ رحمانی نژاد، لیلیا (۱۳۹۳) بررسی تورش های رفتاری سرمایه گذاران در بورس اوراق بهادار تهران بر مبنای معادلات ساختاری، رابرد مدیریت مالی، سال دوم، زمستان ۱۳۹۳، شماره ۷
- * خوشطینت، محسن و ولیاله نادی قمی. (۱۳۸۸) چارچوب رابطه رفتار اطمینان بیش از حد سرمایه گذاران با بازده سهام، فصلنامه مطالعات حسابداری (۲۲) ۳۲-۲۸.
- * دادار، ام البنین و جعفری. سیده محبوبه، (۱۳۹۹)، بررسی تاثیر رفتار احساسی سرمایه گذاران و سهام شناور آزاد بر بازدهی در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از ردوش گشتاورهای تعمیم یافته، دانش سرمایه گذاری، سال نهم، شماره ۳۴، ۳۱۷-۳۳۱.
- * دارابی، رویا؛ چناری پوکت، حسن، ولی خانی؛ محمد جعفر (۱۳۹۴). ابعاد و رویکرد های نظریه مالی رفتاری. مطالعات حسابداری و حسابرسی سال پنجم بهار ۱۳۹۵ شماره ۱۷.
- * داوری، علی، رضازاده. آرش. ۱۳۹۳. مدل سازی معادلات ساختاری با نرم افزار PLS، چاپ دوم، تهران، انتشارات جهاد دانشگاهی.

- * داوری، علی؛ رضازاده، آرش (۱۳۹۲) "مدلسازی معادلات ساختاری با نرم افزار PLS" تهران: جهاد دانشگاهی، سازمان انتشارات، ۱۳۹۲.
- * رحمانی علی، بشیری منش نازنین (۱۳۹۳)، مروری بر ادبیات افشاء اطلاعات در ایران، نشریه پژوهش حسابداری، شماره ۱۵، زمستان ۱۳۹۳.
- * رفیعی، افسانه؛ صفرزاده، محمد حسین (۱۳۹۳) "تجدید ارائه صورتهای مالی و عوامل موثر بر آن در صنایع مختلف" دانش حسابرسی، سال چهاردهم، شماره ۵۵، تابستان ۱۳۹۳
- * رهنمای رودپشتی، فریدون؛ تاجمیر ریاحی، حامد (۱۳۹۳) مدلسازی تأثیر تورشهای رفتاری بر رکود بازار سرمایه براساس رویکرد تفسیری- ساختاری (ism) مجله مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار، شماره نوزدهم / تابستان ۱۳۹۳.
- * رهنمای رودپشتی، فریدون و وحید زندیه (۱۳۹۱) مالی رفتاری و مالی عصبی (پارادایم نوین مالی) از تئوری تا عمل، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی - سازمان چاپ و انتشارات.
- * سروری مهر، صمد (۱۳۸۵) "بررسی ماهیت تعدیلات سنواتی در شرکت ۱، پایان نامه کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی.
- * عباس زاده، حسن؛ دروش، حسن؛ الوانی، مهدی؛ صالحی صدقیانی، جمشید (۱۳۹۰) "الگوی استراتژی گرایش به کارآفرینی در نظام بانکی ایران" مطالعات مدیریت راهبردی، شماره ۷- پاییز ۱۳۹۰، صص ۱۱۶-۹۹
- * عبدالرحیمیان، محمد حسین، ترابی، تقی، صادقی شریف، سیدجلال، دارابی، رویا. (۱۳۹۷). رایه الگوی رفتاری تصمیم گیری سرمایه گذاران حقیقی در بورس اوراق بهادار تهران. دانش سرمایه گذاری. 113-130, 7(26),
- * کردستانی، غلامرضا، آزاد و کاظمی، (۱۳۸۹)، "آزمون تجربی اهمیت تعدیلات سنواتی در بازار سرمایه"، تحقیقات حسابداری و حسابرسی، شماره ۸، صص ۶۲-۷۳
- * گرجی زاده. داود و خانمحمدی. محمد حامد، (۱۳۹۶)، بررسی اثرات عوامل مالی رفتاری بر تصمیمات سرمایه گذاران انفرادی، دانش سرمایه گذاری، سال ششم، شماره ۲۴، ۲۷۵-۲۹۳.
- * ملا نظری و همکاران، (۱۳۸۶). بررسی ارتباط بین هموار سازی سود با نوع صنعت در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بررسی های حسابداری و حسابرسی، سال ۱۴، شماره ۴۷، صص ۸۳-۱۰۰.
- * میرلوحی. سیددمجنتی و محمدی تودشکی. نیما، (۱۳۹۹)، تشکیل سید سرمایه گذاری بهینه در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از روش های خوشه بندی سلسله مراتبی و تفکیکی، سال نهم، شماره ۳۴، ۳۳۳-۳۵۴.
- * نسل موسوی، سید حسین؛ نظرپور، محمود (۱۳۹۵) "تأثیر جنبه فردی سرمایه معنوی و قضاوت حسابرسان مستقل) مطالعه موردی عدم ثبت بدهی مالیاتی توسط شرکت موردی حسابرسی" پژوهشنامه مالیات/ شماره سی و سوم/مسلسل ۸۱، بهار ۱۳۹۶.
- * سلیمانی بشلی. علی، بدرگرمی. رضا و کیا. پژمانف (۱۳۹۹)، روانشناسی مالی رفتاری، نشر اتحاد، چاپ دوم.
- * Thompson, J. H. And Larson, G. M. (2004). "An Analysis Of Restatements On Financial Reporting: Is The Loss Of Investor Confidence Justified?" Research In Accounting Regulation, Vol. 17: 67-85.
- * Adjibolosoo, S. (2004). Responding to a Plethora of Views Regarding the Human Factor Theory: A Friendly Dialogue with Colleagues. Review of Human Factor Studies, 10(1), 7-20.

- * Bakar, S. and Chui Yi, A. (2016). The Impact of Psychological Factors on Investors' Decision Making in Malaysian Stock Market: A Case of Klang Valley and Pahang, *Procedia Economics and Finance*, 35: 319-328.
- * Banerjee, S., Kauffman, R. J., & Wang, B. (2007). Modeling Internet firm survival using Bayesian dynamic models with time-varying coefficients. *Electronic Commerce Research and Applications*, 6(3), 332-342.
- * Callen, J., Khan, M. & Lu. H. (2012). Accounting quality, stock price delay, and future stock returns . *Contemporary Accounting Research*, (1)30, 295-269.
- * Chin, W. W., Marcolin, B.L., and Newsted, P.R., (2003). A partial least squares latent variable modeling approach for measuring interaction effects: Results from a Monte Carlo simulation study and an electronic-mail emotion/adoption study, *Information systems research*, 14(2), PP: 189-217.
- * Dechow, P. M, Sloan R. G, Sweeney A. P. (1996). Causes and consequences of earnings
- * Depoers, F. (2000). "A Cost-benefit study of voluntary disclosure: some empirical evidence from French listed companies", *European Accounting Review*, 9(2), pp.245-263.
- * Doojin, R. Kim, H & Yang, H (2017). "Investor sentiment, trading behavior and stock Returns". *Journal of Economics Letters*. Volume 24, 2017 - Issue 12
- * Duch, R. M., & Kellstedt, P. M. (2011). The heterogeneity of consumer sentiment in an increasingly homogeneous global economy. *Electoral Studies*, 30(3), 399e405.
- * Farlin, J. D. (2006). Antecedents and consequences of heuristic biases: Evidence from individual investors and small business owners. *Touro University International*.
- * Feldman, L. A. (1995). Valence focus and arousal focus: Individual differences in the structure of affective experience. *Journal of personality and social psychology*, 69(1), 153.
- * Files, R., E. P. Swanson, and S. Tse. (2009). Stealth disclosure of accounting restatements. *The Accounting Review* 84 (5): 1495-1521.
- * Frino, A., S. Jones., A. Lepone and J. Wong, (2014), 'Market Behavior of Institutional Investors around Bankruptcy Announcements', *Journal of Business Finance & Accounting*, Vol. 41, No. 1, pp. 270-295.
- * Gao, Z., Ren, H., & Zhang, B. (2016). Googling investor sentiment around the world. http://www.cuhk.edu.hk/fin/event/symposium/SEFM_2016_paper_58.pdf. (Accessed 3 March 2017).
- * García Petit _Juan Jose, Vaquero Lafuente, Esther, Ru'a Vieites, Antonio(2019). How information technologies shape investor sentiment: A web-based investor sentiment index. *Borsa _Istanbul Review* : <http://www.elsevier.com/journals/borsa-istanbul-review/2214-8450>
- * Gordon, N. & Wu, Q. (2014). Informed trade, uninformed trade, and stock price delay. <http://ssrn.com/abstract=2209073>.
- * Grinblatt, M., & Keloharju, M. (2006). Sensation seeking, overconfidence, and trading activity. *NBER Working Paper No. W12223*.
- * Grinblatt, M., Keloharju, M., & Linnainmaa, J. (2010). IQ, Trading Behavior, and Performance. *Journal of Financial Economics*, 104(2), 339-362.
- * Grinblatt, M., and Han, B. (2005). «Prospect Theory, Mental Mccounting, And Momentum», *Journal o f Financial Economics*, 78(3), 311-339.
- * Gul, F. A., & Leung, S. (2004). Board leadership, outside directors' expertise and voluntary corporate disclosures. *Journal of Accounting and Public Policy*, 23: 351-379.
- * Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., and Tatham, R.L., (2006), *Multivariate data analysis 6th Edition*. Pearson Prentice Hall, New Jersey.
- * Humans: Critique and reformulation. *Journal of Abnormal Psychology*, 87, PP: 49-74.
- * Hua-Wei Solomon Huang Dr. , Zhi-Yuan Andy Feng Dr. Angie Abdel Zaher Dr. (2019). , Fair Value and Economic Consequences of Financial Restatements, *Finance Research Letters* (2019).
- * Kaplan, H. I., & Sadock. B. J. (١٩٨٢). *Synopsis Psychiatry, Behavioral Science/ Clinic Psychiatry* (9th ed.) Baltimore: Williams & Wilkins. 685-699.

- * Kim, K. A., and Nofsinger, J. R., (2008). «Behavioral finance in Asia». Pacific-Basin Finance Journal, 16(4), 1-7.
- * King, D.B. (2007). The Spiritual Intelligence Project. Trent University, Canada. www.Dbking.org/spiritual_intelligence.
- * Lee2008.
- * Lerner, J. S., & Keltner, D. (2000). Beyond valence: Toward a model of emotion-specific influences on judgement and choice. *Cognition & emotion*, 14(4), 473-493.
- * Li, M. (2010). "The effects of investor sentiment on returns and idiosyncratic risk in the Japanese Stock Market". *International Research Journal of Finance and Economics*, 60, 29-43.
- * Linck, J. S., Lopez, T. J. & Rees, L.L. (2006). The Valuation Consequences of Voluntary Accounting Changes. Retrieved from http://www.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=820604
- * Ling, D., Naranjo, A. Scheik B., (2010), "Investor Sentiment and Asset Pricing in Public and Private Markets". Available at www.ssrn.com
- * Liston, D. (2016). "Sin stock returns and investor sentiment". *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 59, 63-70.
- * manipulation: an analysis of firms subject to enforcement actions by the SEC. *Contemporary Accounting Research* 13: pp. 1-36.
- * Mitton, T., (2002). "A cross-firm analysis of the impact of corporate governance on the east asian financial crisis". *Journal of financial economics*, 64, 215-241.
- * Nelson, M., Evelyne, M. & Enrico, U. (2008). The effects of behavioural factors in investment decision-making: A survey of institutional investors. *International Journal of Business and Emerging Markets*. 1(1): 24-41.
- * Nguyen, D, Puri, T. N. (2014). Information asymmetry and accounting restatement: NYSE-AMEX and NASDAQ evidence. *Review of Quantitative Finance and Accounting* 43: 211-244
- * Palmrose Z. V., V. J. Richardson, and S. Scholz. (2004). Determinants of market reactions to restatement announcements. *Journal of Accounting & Economics* 37(1): 59-89.
- * Pompian, M. (2006). Behavioral finance and wealth management: How to build optimal portfolios that account for investor biases. John Wiley and Sons, Inc.
- * Prencipe, A. (2004). "Proprietary costs and determinants of voluntary segment disclosure: evidence from Italian listed companies". *European Accounting Review*, 13(2), pp.319-340.
- * Rest, J.R. (1979). Development in judging moral issues. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- * Shefrin, H. (2010). Behavioralizing Finance. Research paper, No. 10-01, pp.1-161.
- * Shiller, R.J., 2000 "Irrational Exuberance", Princeton, NJ: Princeton University Press.

Investor behavior and bias resulting from of financial restatement

Abolfazl Farshad

Ph.D. Student, Department of Accounting, Bonab Branch, Islamic Azad university, Bonab. Iran
E-mail: farshad6171@gmail.com

Asgar Pakmaram

Associate Prof., Department of Accounting, Bonab Branch, Islamic Azad University, Bonab, Iran
E-mail: pakmaram@bonabiau.ac.ir

Jamal Bahri Sales

Corresponding author: Associate Prof., Department of Accounting, Ourmie Branch, Islamic Azad University, Ourmie, Iran (Corresponding Author)
E-mail: j.bahri@iaurmia.ac.ir

Rasoul Abdi

Assistant Prof., Department of Accounting, Bonab Branch, Islamic Azad University, Bonab, Iran
E-mail: abdi_rasool@yahoo.com

Abstract

Restatement of financial statements is one of the factors that can have a major impact on investors' decisions in financial markets. Re-issuing financial statements can create (emotional and cognitive) stress for investors. Therefore, the main purpose of the present study is to investigate the effect of (psychological, social and spiritual) dimensions of investors on the stresses caused by the Restatement of financial statements. A researcher-made questionnaire in two dimensions of emotional and cognitive stress was used to measure the reversals of financial statements. The statistical population of the present study consisted of 49 investors in the stock market. The data were collected using an online questionnaire designed. The research method is a survey and applied purpose. Smart-PLS software was used to test the research hypotheses. The results showed that psychological dimensions did not affect any of the emotional and cognitive stresses caused by the Restatement of financial statements. On the other hand, investors' spiritual dimensions are affected by the emotional stress caused by the Restatement of financial statements, but it is not affected by the cognitive stress caused by the Restatement of financial statements, indicating that investors are emotionally treated and ultimately dimensions. Social impacts on cognitive stress arising from financial restatement but not emotional affect arising from financial restatement .

Keywords: Investor Personality Behaviors, Investors 'Emotional Biases, Investors' Cognitive Biases, Financial restatement.